

FCG Finnish Consulting Group Oy

OULUNSALON KUNTA

ERVASTINKYLÄN POHJOISOSAN OSAYLEISKAAVA

LUONTO- JA LINNUSTOSELVITYS

15.11.2011

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	4
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	5
2.1	Kasvillisuus ja luontotyypit.....	5
2.2	Linnusto.....	5
3	ALUEEN YLEISKUVAUS	7
3.1	Sijainti.....	7
3.2	Maa- ja kallioperä sekä topografia.....	7
3.3	Pinta- ja pohjavedet.....	8
3.4	Natura-alueet, suojelualueet ja suojeluohjelmien alueet.....	8
4	KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT	8
4.1	Kasvillisuusalue.....	8
4.2	Suunnittelualueen metsät.....	9
4.3	Viljelyalueet ja kulttuuriympäristöt	13
4.4	Lisärakentamisalueiden luontoarvot	13
5	ELÄIMISTÖ	14
5.1	Linnusto.....	14
5.1.1	Alueen linnuston yleispiirteet	14
5.1.2	Suunnittelualueen linnusto	15
5.2	Muut eläimet.....	18
6	ARVOKKAAT LUONTOKOhteet JA LAJISTO.....	18
6.1	Lainsäädäntö ja kohteiden arvottaminen	18
6.2	Arvokkaat luontotyypit	19
6.2.1	Kansallisten lakien mukaiset kohteet	19
6.2.2	Muut arvokkaat luontokohteet	19
6.3	Uhanalainen lajisto	20
6.3.1	Kasvillisuus.....	20
6.3.2	Linnusto	20
7	YHTEENVETO JA KAAVAN VAIKUTUKSET LUONTOKOhteILLE	23
7.1	Kasvillisuus ja muu arvokas lajisto	23
7.2	Linnusto.....	23
7.3	Vaikutukset Natura-alueelle	24
	LÄHDEKIRJALLISUUS.....	25

LIITTEET   Liite 1: Ervastinkylän suunnittelualueelle ulottuvilla Lintuatlasruuduilla pesivät suojelullisesti arvokkaat lintulajit

1 JOHDANTO

Tämä työ on Oulunsalon Ervastinkylän pohjoisosan osayleiskaavoitusta palveleva luontoselvitys ja se on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavalle asettamien sisältövaatimusten (MRL 39 §, 1999/132) mukaisella tarkkuudella. Laaditun luontoselvityksen tavoitteena oli paikantaa kaavassa esitetyiltä lisärakentamisalueilta arvokkaat luontotyypit, jotka ovat joko lainsäädännöllä määriteltyjä tai muutoin alueellisesti edustavia sekä selvittää alueen linnuston yleispiirteet ja mahdolliset uhanalaisen sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivien mukaisen kasvi- ja eläinlajiston esiintymät. Todetut arvokkaat luontokohteet kuvaillaan pääpiirteissään sekä arvotetaan valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Kaavoitusalueen luonnonolojen selvittämisen tavoitteena on turvata luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet sekä luonnonsuojelulain (47 § ja 49 §) mukaisen erityisen arvokkaan lajiston esiintymisalueet. Pyrkimyksenä on myös edistää hyvän elinympäristön ja kestävä kehityksen tavoitteita. Lisäksi valtakunnallisissa alueidenkäyttötaoiteissa on erikseen mainittu maankohoamisrannikon luonto- ja kulttuuriarvojen huomioiminen toimintoja suunniteltaessa.

Luontoselvityksen ovat laatineet FM biologi Minna Tuomala ja FM biologi Ville Suorsa FCG Finnish Consulting Group Oy:n Oulun toimipisteestä.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Ervastinkylän alueelta ei ole laadittu aiempia kattavia luonto- tai linnustoselvityksiä. Suunnittelualueen kaavoitus perustuu Salonpään strategiiseen yleiskaavaan 2030, jonka yhteydessä tarkasteltiin laajemman alueen maisemallisia olosuhteita sekä maaperän rakennettavuutta.

Tämä selvitys tarkoittaa aiemmin laajemmalle alueelle laadittua luontoarvojen yleispiirteistä tarkastelua. Kasvillisuuden osalta tässä selvityksessä on tarkasteltu alueen kasvillisuustyyppijä sekä kartoitettu uhanalaisen lajiston potentiaalisia esiintymisalueita. Linnuston osalta on laadittu pesimälinnustoselvitykset.

Ennen maastotöitä selvitettiin alueelta tiedossa oleva uhanalaisten lajien paikkatieto ympäristöhallinnon uhanalaisrekisteristä (Hertta *Eliölajit* -tietokanta, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus 2011). Maastoinventointien yhteydessä kiinnitettiin erityistä huomiota mahdollisten uhanalaisten lajien sekä EU:n luonto- ja lintudirektiivien mukaisten lajien esiintymiseen niiden potentiaalisten kasvupaikkojen ja elinympäristöjen kautta.

2.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

Kaavoitettavan alueen kasvillisuutta ja luontotyyppijä inventoitiin parhaan kasvukauden aikaan kesäkuussa yhden maastopäivän ajan. Inventoinneissa tarkasteltiin rantaniittyjen sekä rantametsien edustavuutta, metsäalueiden mahdollisia metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (Metsäl 10 §) sekä maatalousalueiden luonnon monimuotoisuuskohteita (perinnebiotoopit). Erytishuomiota kiinnitettiin potentiaalisiin uhanalaisten lajien elinympäristöihin Akionlahden Natura-alueen tuntumassa. Natura-alueen luontotyyppijä ei erikseen inventoitu tai tarkasteltu tämän työn yhteydessä, sillä alueelle ei osoiteta rakentamista. Kaavasuunnitelman vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteille on tarkasteltu kapaleessa 7.3.

2.2 Linnusto

Suunnittelualueen pesimälinnustoa selvitettiin soveltaen yleisesti käytössä olevaa pesivän maalinnuston kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies & Väisänen 1988). Alueen pesimälinnustoa selvitettiin kolmen käyntikerran kartoituslaskentamenetelmällä 20.5., 31.5. ja 9.6.2011. Kartoitukset suoritettiin hyvissä laskentaolosuhteissa, laskentoihin soveltuvina aikaisina aamun tunteina (klo 03–10).

Laskentojen aikana suunnittelualue kierrettiin jalan siten, että mikään alueen kohta ei jäänyt yli 100 metriä kauemmaksi kuljetusta reitistä. Laskennan aikana havainnot merkittiin ylös maastokartoille ja havainnon tyyppi kirjattiin ylös (esim. laulava, varoitteleva, näköhavainto).

Laskennan aikana keskityttiin kartoittamaan suojelullisesti arvokkaiden lajien reviirien sijoittuminen alueella sekä niiden parimäärät. Tästä johdettujen yleisten lajien reviirejä ja parimääriä ei kartoitettu, mutta niiden esiintyminen alueella kirjattiin ylös. Laskennoissa pyrittiin tekemään

15.11.2011

samanaikaisia havaintoja saman lajin eri yksilöistä, jotka ovat keskeinen osa kartoituslaskentatulosten tulkintaa.

Suojelullisesti arvokkaiden lajien reviirit ja primäärät tulkittiin myöhemmin kartoille merkittyjen havaintopaikkojen perusteella. Laskentatulosten tulkinta tehtiin laskentakertojen vähäisestä määrästä johtuen ns. maksimiperiaatteen mukaisesti, jolloin yksikin ko. lajille sopivassa elinympäristössä tehty pesintään viittaava havainto (esim. laulu tai varoittelu) riittää reviirin tulkintaan (Koskimies & Väisänen 1988, Väisänen ym. 1998). Reviirien tulkinnassa huomioitiin kuitenkin eräiden lajien myöhäinen saapumisajankohta, jolloin kaikkia yksittäishavaintoja ei kuitenkaan tulkittu reviiereiksi.

Suunnittelualueen pesimälinnustoa tarkasteltiin lisäksi myös laajempaan kokonaisuutena, 10 x 10 km kokoisten Lintuatlasruutujen alueelta (Valkama ym. 2011), ja erityisesti suojelullisesti arvokkaiden lajien osalta. Lintuatlasruutujen osalta täytyy huomioida, että tutkittu suunnittelualue kattaa vain pienen osan Atlasruuduista ja siten kaikkia Atlaksessa havaittuja lajeja ei tavata Ervastinkylän pohjoisosan kaava-alueella.

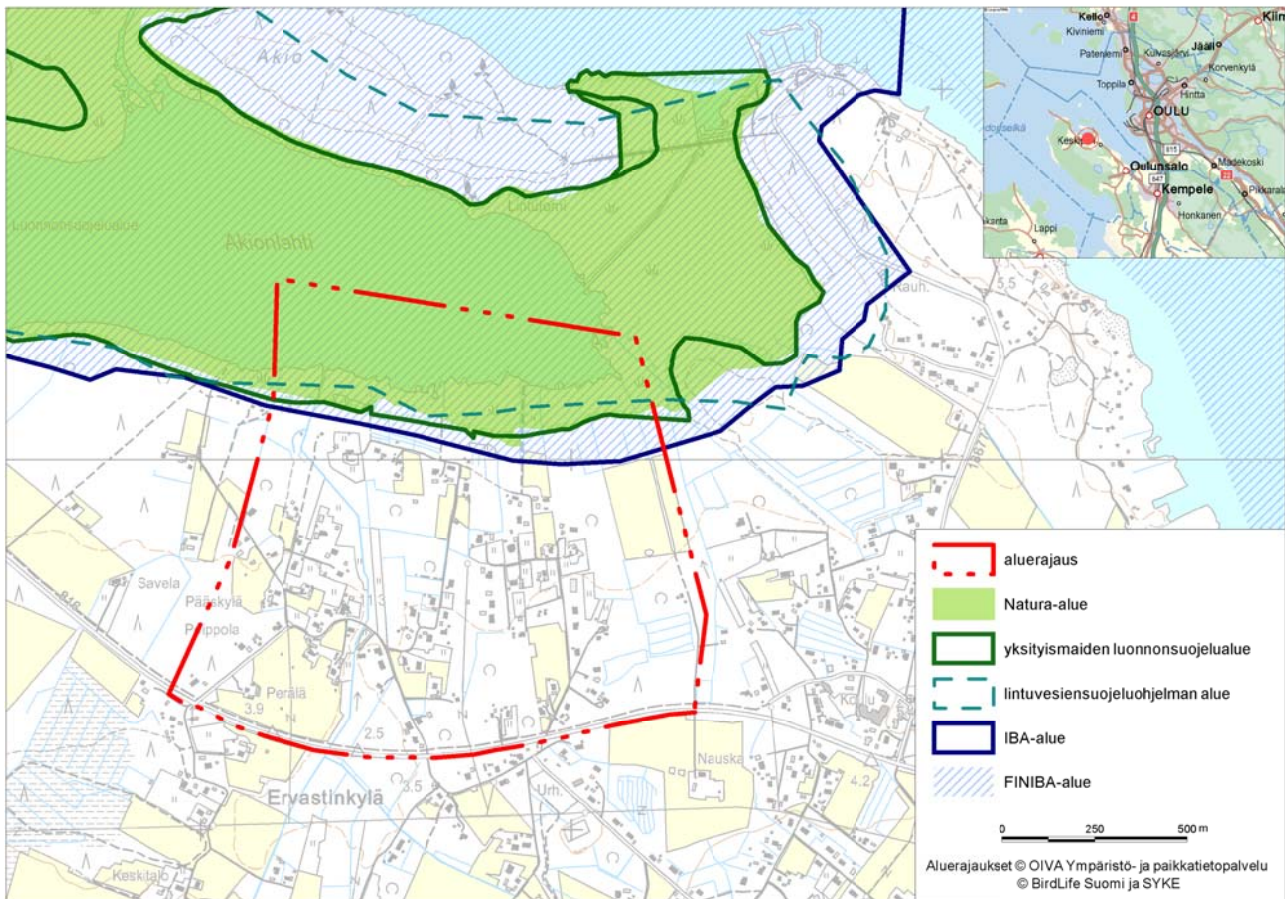
Pesimälinnustokartoituksen tavoitteena ei ollut selvittää kaikkien alueella yleisesti ja runsaana tavattavien lintulajien reviirien sijainteja ja primääriä, jolloin laskentakertojen määrää voitiin vähentää ohjeen (Koskimies & Väisänen 1988) mukaisesti. Kolmella oikein ajoitetulla kartoituslaskentakerralla saatiin hyvä kuva alueen pesimälinnuston lajistosta, arvokkaiden lajien esiintymisestä ja reviirien sijoittumisesta sekä alueen linnustollisesti arvokkaimmista kohteista.

3 ALUEEN YLEISKUVAUS

3.1 Sijainti

Suunnittelualue sijaitsee noin 9 km Oulunsalon keskustasta luoteeseen, Varjakanniemen luoteispuolella. Alue rajoittuu etelässä Hailuodontiehen (Mt 816) ja pohjoisessa Akionlahteen (kuva 1). Kaavoitettavan alueen pinta-ala on 118 hehtaaria.

Kuva 1. Suunnittelualueen rajaus, alueelle sijoittuvat suojelalueet ja suojeluohjelman kohde sekä IBA- ja FINIBA-alueiden rajaus.

3.2 Maa- ja kallioperä sekä topografia

Oulunsalon alueen kallioperä koostuu mesoproterotsooisista savikivistä, joita peittää paksu pohjamoorenikerros. Alue kuuluu ns. *muhosmuodostuman* alueelle, joka ulottuu Muhokselta Liminkaan ja Hailuotoon saakka. Suunnittelualueen maaperässä päällimmäisenä olevat jääkauden lajittelemat hiekkaiset maalajit ovat peräisin tästä muodostumasta. Pinnanmuodoiltaan suunnittelualue on Oulun seudun rannikkoalueelle tyypillisesti hyvin tasainen.

15.11.2011

3.3 Pinta- ja pohjavedet

Kaavoitettava alue rajautuu Akionlahden rantaan, jolloin Akionlahden Natura-alueeseen kuuluvaa rantaviivaa suunnittelualueeseen sisältyy noin yhden kilometri verran. Rantaan saakka ulottuu useita vanhoja, kaivettuja oja. Muita luonnonvaraisia pintavesiä suunnittelualueelle ei sijoitu.

Suunnittelualueella tai sen välittämässä läheisyydessä ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita. Lähin I-luokan pohjavesialue on Salonselän pohjavesialue (11567001) noin 1,7 km etäisyydellä kaavoitettavan alueen eteläpuolella.

3.4 Natura-alueet, suojelualueet ja suojeluohjelmien alueet

Suunnittelualueen pohjoisosa sijoittuu Akionlahden Natura-alueelle (FI1103200), joka on sisällytetty Suomen Natura 2000-ohjelmaan sekä luontodirektiivin (SCI, *Sites of Community Interest*) että lintudirektiivin (SPA, *Special Protected Areas*) mukaisena kohteena.

Akionlahdella sijaitsee kolme osin päällekkäistä suojelualueita ja suojeluohjelmiin kuuluvaa aluetta, jotka rajoittuvat lahden rantavyöhykkeeseen (kuva 2). Natura-alue on perustettu maankohoamisrannikon merestä irti kuroutuvan lahden, sen rantaniittyjen luontotyyppien sekä siellä pesivän linnuston suojelemiseksi. Alueen suojeluperusteissa on lueteltu kaikkiaan 17 EU:n lintudirektiivin liitteen I lintulajia sekä kaksi luontodirektiivin liitteen II kasvilajia. Alueen pinta-ala on 260 ha.

Akionlahden yksityismaiden luonnonsuojelualue (YSA200169) on 255 hehtaariin laajuinen. Lisäksi Akionlahti kuuluu osana laajempaan Liminganlahti–Lumijoenselkä–Akionlahti–Nenännokka–Leppänenä–Pajulahti -nimiseen lintuvesiensuojeluohjelman (LVO110237) alueeseen, jonka kokonaispinta-ala on 114 km².

Akionlahti sisältyy Natura-alueen rajauksella myös kansainväliseen Ramsar -kosteikkojen suojelusopimukseen osana laajempaa Liminganlahden (3FI033) aluetta.

Akionlahti on myös osa Suomen kansainvälisesti merkittävää Oulunseudun kerääntymisalueen (FI028) IBA-alueita sekä saman nimistä FINIBA-alueita (810230).

4 KASVILLISUUS JA LUONTOTYYPIT

4.1 Kasvillisuusalue

Kaavoitettava alue lukeutuu kasvimaantieteellisessä aluejaossa keskiboreaalisen Pohjanmaan–Kainuun kasvillisuustyypin läntiseen osaan, missä eri levinneisyystyyppien kuuluvan kasvilajiston esiintyminen on tyypillistä. Perämeren rannikkoalueilla tavataan arktisia *ruijanesikko-ryhmän* lajeja, lounaisia merenrantalajeja sekä Itämeren kotoperäisiä eli endeemejä lajeja.

15.11.2011

Suunnittelualueen erityispiirteisiin kuuluu sen sijoittuminen Perämeren maankohoamisrannikon alueelle, missä nopea maankohoaminen on merkittävä eliöiden elinympäristöjä ja maisemaa muovaava prosessi. Maankohoaminen Oulunsalon alueella voi olla jopa 9 mm vuodessa ja sen aiheuttamat muutokset Akionlahden rantaviivassa ovat hyvin jopa ihmiskupolven aikana havaittavia. Varsin nopea maankohoaminen Perämerellä on myös maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen ilmiö.

4.2 Suunnittelualueen metsät

Rantametsät

Suunnittelualueen pohjoisosa eli Akionlahden rantavyöhykkeeseen rajoittuvat tuoreet ja lehtomaiset kangasmaat ovat vanhoja niittylaitumien ja peltojen pohjia, jotka ojitettuina edustavat nykyisin kasvatusköiviköitä.

Pohjoisosan rantaniityn pajuluhtavyöhykkeen yläpuolella esiintyy mosaikkimaisesti harmaaleppä- ja pajuluhtia sekä kosteapohjaisia mesiangervotyyppin rantalehtoja. Natura-alueelle sijoittuvat rantametsät ovat Oulun seudulle tyypilliseen tapaan yleisilmeeltään ryteikköisiä, nuoren sukkessiovaiheen rantalepikoita, joista rehevimmät voidaan tyypitellä tuoreisiin keskiravinteisiin mesiangervotyyppin (FiT) lehtoihin. Lehtojen edustavuutta heikentävät rantaan saakka ulottuvat ojitukset. Suojelu- aluerajauksen ulkopuolella metsät ovat käsiteltyjä hiesköivuvaltaisia ja kaivettujen ojalinjastojen halkomia varttuneempia lehtimetsiä.

Suurelta osin Natura-alueelle sijoittuvissa lehtomaisissa rantametsissä mesiangervo esiintyy valtalajina, ja kenttäkerroksen muita yleisiä lajeja ovat karhunputki, viita- ja korpikastikka sekä lehtovirmajuuri. Pensas- kerroksessa esiintyy pajuja sekä lehtipuun taimia, paikoin myös punahe- rukkaa. Pohjakerroksessa kasvaa laikuittaisesti eri suikerosammalia.

Kuivemmilla alueilla, tultaessa suojelualueen ulkopuolelle, metsät ovat lehtomaisia kankaita, joissa kangasmetsien lajiston osuus kasvillisuu- desta lisääntyy. Valoisissa ja heinäisissä lehtimetsissä esiintyy mm. metsätähteä, metsämaitikkaa, kieloa ja oravanmarjaa, ja mesiangervon osuus vähenee. Pellonpohjien köivikot voisivat luonnontilaisina edustaa ruohokanukka-metsälauha (CorDeT) tyyppin kuivempia lehtoja.

Kuva 2. Suunnittelualueen metsät ovat pääosin koivuvaltaisia harvennettuja kasvatusmetsiä (Minna Tuomala)

Kuva 3. Vanhojen niittypohjien koivikot sekä kapea-alaiset rantalepikot- ja lehdot suunnittelualueen pohjoisosassa ovat ojitusten pirstomia. (Ville Suorsa)

15.11.2011

Alueen rantametsien yleisilme on ryteikköinen, eikä niitä helposti mielletä arvokkaiksi luontokohteiksi. Mikäli suojelualueen kapea-alaiset rantalehdot saavat kehittyä luontaisten sukkessiosarjojen mukaisesti vartuneemmiksi, tulee niistä ajan myötä kuivia ja järeäpuustoisia lehtotyyppisiä sekä lehtomaisia kankaita. Useiden sukkessiosarjojen lähes ehyet jatkumot ovat kokonaisuutensa lajistollisesti sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä alueita ja siksi ojitamattomia rantametsiä tulisi pyrkiä säästämään ja vaalimaan luonnontilaisina mahdollisuuksien mukaan.

Alueen rantaniittyjä ja rantametsiä on paikallisten asukkaiden mukaan laidunnettu vielä 1950–1960 -luvulla hyvin yleisesti ja tuolloin lähimmistä pihoista ja rannalta avautui näkymiä Akionlahden sekä Akionsaaren matalien laidunmetsien yli aina Oulun tehtaille saakka. Suunnittelualueen ranta-alueita yritettiin sotien jälkeen viljellä nurmella, mutta pellot olivat liian tulvaherkkiä viljelyskäyttöön. Korkeanveden aikaan Akionlahden vesi nousi aina lähimpien tilojen pihoille ja rantatielle saakka, aikana jolloin Akiolta oli vielä laajemmin yhteys mereen (ennen Akionväylän pengertietä).

Akionlahden eteläosan vanhat rantapellot on hylätty tulvaherkkyiden vuoksi, ja ne ovat sittemmin metsittyneet niitty- ja laiduntalouden hiipumisen myötä.

Rantametsien ja -niittyjen ojitusten sekä alueen maankäytön historian vuoksi alueella ei esiinny enää ns. primäärisuknessiovaiheiden luonnontilaisia rantametsiä, jotka on luokiteltu luontotyyppinä erityisen arvokkaiksi.

Rantaniityt

Suunnittelualueen pohjoisosan rantaniityt Akionlahdella ovat kapeita ja ruovikoituneita sekä melko runsaan ojikon halkomia. Rantaniityn halkovista ojista suurin on oikaistu Kaivosoja. Akionlahden koko rantaviivan runsaimmat vanhat ruoppaukset ja ojitusten laskut sijoittuvat juuri suunnittelualueelle eli lahden kaakkoisosaan.

Akionlahden etelärannalla matalakasvuisten sara- ja luhtakastikkaniittyjen osuuden on todettu huomattavasti supistuneen vuodesta 1992 vuoteen 2004 (Markkola 2004), mikä näkyy nykyisin ruovikon ja pajuluhdan runsaana osuutena alueella. Laajimmat rantaniityt sijoittuvat suunnittelualueen koillisosaan, jonne sijoittuu osa Akionlahden itäpään ruovikonniityistä. Akionlahden itäosan niityt ovat laajimmat Välitörmän matalakasvuisten niittyjen lisäksi. Pohjoisrannan itäisemmälle osuudelle sijoittuu niitetty rantaosuus, joka on hoidon johdosta säilynyt matalakasvuisempaan. Alueen muutamat, kapea-alaiset matalakasvuiset niityt umpeutuvat ajan myötä ilman raivaus- ja hoitotoimenpiteitä.

Akionlahden kunnostussuunnitelma (2010–2011) on EAKR -rahoituksella toteutettava hanke, jonka tarkoituksena on palauttaa luonnontilansa menettäneen mannerfladan nykytila lähemmäksi luontaista ja siten hidastaa kosteikon umpeutumista. Toimenpiteinä ovat mm. Nupanväylän pohjapato, Akionväylän ruoppaus sekä Kaivosojan laskeutusallas.

***Kuva 4.** Suunnittelualueen pohjoisosan rantaniittyjä Akionlahden suojelualueella. (Minna Tuomala)*

***Kuva 5.** Kaivosojan lasku-uomaa (Ville Suorsa)*

Kuva 6. Suunnittelualueen lounaisosaan sijoittuu mäntyvaltaista tuoretta kangasmetsää. (Ville Suorsa)

Havumetsät

Suunnittelualueen kokonaispinta-alasta vai hyvin pieni osuus on havupuustoisia kangasmetsäalueita. Suunnittelualueen pienet havumetsäkuviot ovat varttuneempia mäntyvaltaisia tuoreita kangasmetsiä (*Vaccinium-Myrtillus* -tyyppi, VMT). Havupuustoiset metsäkuviot sijoittuvat alueen lounaisosiin sekä pieninä kaistaleina myös sen itäosaan. Alueen havumetsäkuvioilla ei esiinny erityisiä luontoarvoja.

4.3 Viljelyalueet ja kulttuuriympäristöt

Suurin osa suunnittelualueesta on viljelyalueita, asuinalueita tai muutoin kulttuurivaikuttaneita ympäristöjä, joilla ei esiinny erityisesti huomioitavia luontoarvoja. Viljelyksessä olevat alueet ovat pääosin nurmiviljelmiä. Lisäksi alueelle sijoittuu jo käytöstä poistuneita niittyjä, joutomaita ja pensoittuvia peltoja.

Osa joutomaina olevista pelloista on lajistollisesti monimuotoisia, perinnebiotooppien kaltaisia kohteita ja ne elävöittävät alueen yleisilmettä sekä luonnonympäristöä.

4.4 Lisärakentamisalueiden luontoarvot

Alueilla, joille yleiskaavassa ollaan osoittamassa lisärakentamista, ei esiinny erityisiä luontoarvoja, jotka olisi huomioitava kaavan toteutuksessa. Uhanalaista tai erityisesti huomioitavaa kasvilajistoa ei rakentamisaalueilta havaittu.

Kuva 7. Alueen pelloista osa on viljelykäytöstä poistuneita ja siten lajistollisesti perinnebiotooppien kaltaisia. (Minna Tuomala)

5 ELÄIMISTÖ

5.1 Linnusto

5.1.1 Alueen linnuston yleispiirteet

Valtakunnallisessa Lintuatlashankkeessa selvitettiin koko Suomen pesimälinnuston levinneisyyttä 10 x 10 km suuruisilla Atlasruuduilla vuosina 2006–2010 (Valkama ym. 2011). Ervastinkylän pohjoisosan kaava-alue jakautuu Lintuatlaksessa neljän eri Atlasruudun alueelle (taulukko 1).

Taulukko 1. Ervastinkylä pohjoisosan kaava-alue jakautuu Lintuatlaksessa neljän eri atlasruudun alueelle. Pesimävarmuusindeksit: V = varma pesintä, T = todennäköinen pesintä, M = mahdollinen pesintä (Valkama ym. 2011).

Kunta	Ruudun nimi	Ruutu	V	T	M	YHT
Lumijoki	Lumijoenselkä	720:341	69	44	32	145
Oulu	Oulun keskusta	721:342	99	42	18	159
Oulunsalo	Oulunsalon keskusta	720:342	91	33	24	148
Oulunsalo	Riuttu	721:341	65	36	21	122

Suunnittelualue sijoittuu Pohjois-Pohjanmaan linnustollisesti merkittävimpien alueiden lomaan. Alueen ympärillä sijaitsee yksi Suomen kansainvälisesti merkittävimmistä lintualueista Oulunseudun kerääntymisalueen IBA-alue (F1028) (BirdLife International 2011) sekä Suomen kansallisesti merkittävä Oulunseudun kerääntymisalueen FINIBA-alue (810230) (Leivo ym. 2001) (kuva 1). Akionlahti kuuluu kokonaisuudessaan IBA- ja FINIBA- aluerajausten sisään, jolloin myös osa suunnittelualueesta ulottuu näille alueille.

15.11.2011

Akionlahti on kansainvälisesti arvokas lintuvesi, joka suojaisana ja matalana vesialueena houkuttelee pesimään, levähtämään ja ruokailemaan runsaasti vesi- ja rantalintuja. Lahdella on pesinyt kaikkiaan noin 50 lintuvesille ominaista lajia, joista 15 lajia on vesilintuja ja 16 lajia on kahlaajia (Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2006). Keväällä jäiden sulamisen jälkeen ja loppusyksyllä lahdelle kerääntyy parhaimmillaan useampi tuhat vesilintua ruokailemaan ja muuttomatalla levähtämään (Kakko ym. 1997, Suorsa 2011). Lisäksi matala lahti tarjoaa hyviä ruokailumahdollisuuksia useille lähialueiden lintulajeille.

Viime vuosina lahden arvo vesilintujen ja kahlaajien pesimäympäristönä on vähentynyt vesialueen ja rantaniittyjen umpeenkasvun myötä (Markkola 2004), mutta menneillään olevat kunnostustoimet luultavasti tuovat tähän helpotusta.

5.1.2 Suunnittelualan linnusto

Suunnittelualueella havaittiin linnustoselvityksen aikana yhteensä 75 lintulajia, joista 60 lajia tulkittiin varmasti tai todennäköisesti pesiväksi (taulukko 2).

Ervastinkylän pohjoisosan kaava-alue voidaan jakaa linnustollisesti karkeasti kahteen, lintujen elinympäristöjen osalta hyvin erilaiseen osaan: Akionlahden rantavyöhykkeeseen alueen pohjoisosassa sekä muuhun ihmis- ja kulttuurivaikutteiseen alueeseen. Akionlahden rantavyöhykkeessä ja niityrannoilla pesii monipuolinen vesi- ja rantalintulajisto, kun taas muu alue koostuu enimmäkseen yleisistä ja runsaslukuisista metsän yleislajeista sekä asutuksen läheisyydessä viihtyvistä lajeista.

Akionlahden rantavyöhykkeessä tulkittiin pesiväksi 12 lajia vesilintuja, 6 lajia kahlaajia sekä yksi lokkilaji. Lahden arvokkaimpiin vesilintuihin voidaan lukea harmaasorsa, joka suosii pesimäpaikkoinaan Akionlahden tyypisiä ruovikkoisia merenlahdesta kuroutuneita ja reheviä järviä (Markkola 2004). Suunnittelualueella tulkittiin pesivän yksi pari, mutta koko lahdella harmaasorsia pesi vuonna 2004 kaikkiaan 9 paria (Markkola 2004). Kahlaajista lahden avoimilla ja pienialaisilla rantaniityillä pesii vielä jonkin verran Perämeren rantaniityille tyypillisiä lajeja (mm. kuovi, punajalkaviklo, valkoviklo, taivaanvuohi, töyhtöhyppä), mutta niidenkin määrät ovat laskeneet viime aikoina lahden ja rantaniittyjen umpeenkasvun myötä (Markkola 2004).

Suunnittelualan koillisosissa pesii 2–4 paria naurulokkeja, joiden suurempi kolonia on sijainnut aiemmin lahden itäosassa Kotkamoperän lammella (Markkola 2004). Vuonna 2004 koloniassa pesi 80 paria naurulokkeja ja 32 paria pikkulokkeja (Markkola 2004), vuoden 2010 pesimälinnustolaskennoissa lajeja ei havaittu pesivänä koko lahdella (Suomen luontotieto 2010). Muita Akionlahden arvokkaita kosteikkolajeja ovat ruskosuohaukka ja kaulushaikara, jotka ovat pesineet aiempina vuosina lahden itäosan ruovikoissa (Suomen luontotieto 2010). Molemmat lajit havaittiin myös tämän linnustoselvityksen aikana, mutta niiden reviirien tulkittiin sijoittuvan suunnittelualan pohjois- ja koillispuolelle.

Akionlahden rannan ruovikko- ja pensaikkovyöhykkeen kuuluvimmat ja näkyvimmat varpuslinnut ovat runsaana pesivät ruokokerttunen ja pa-

15.11.2011

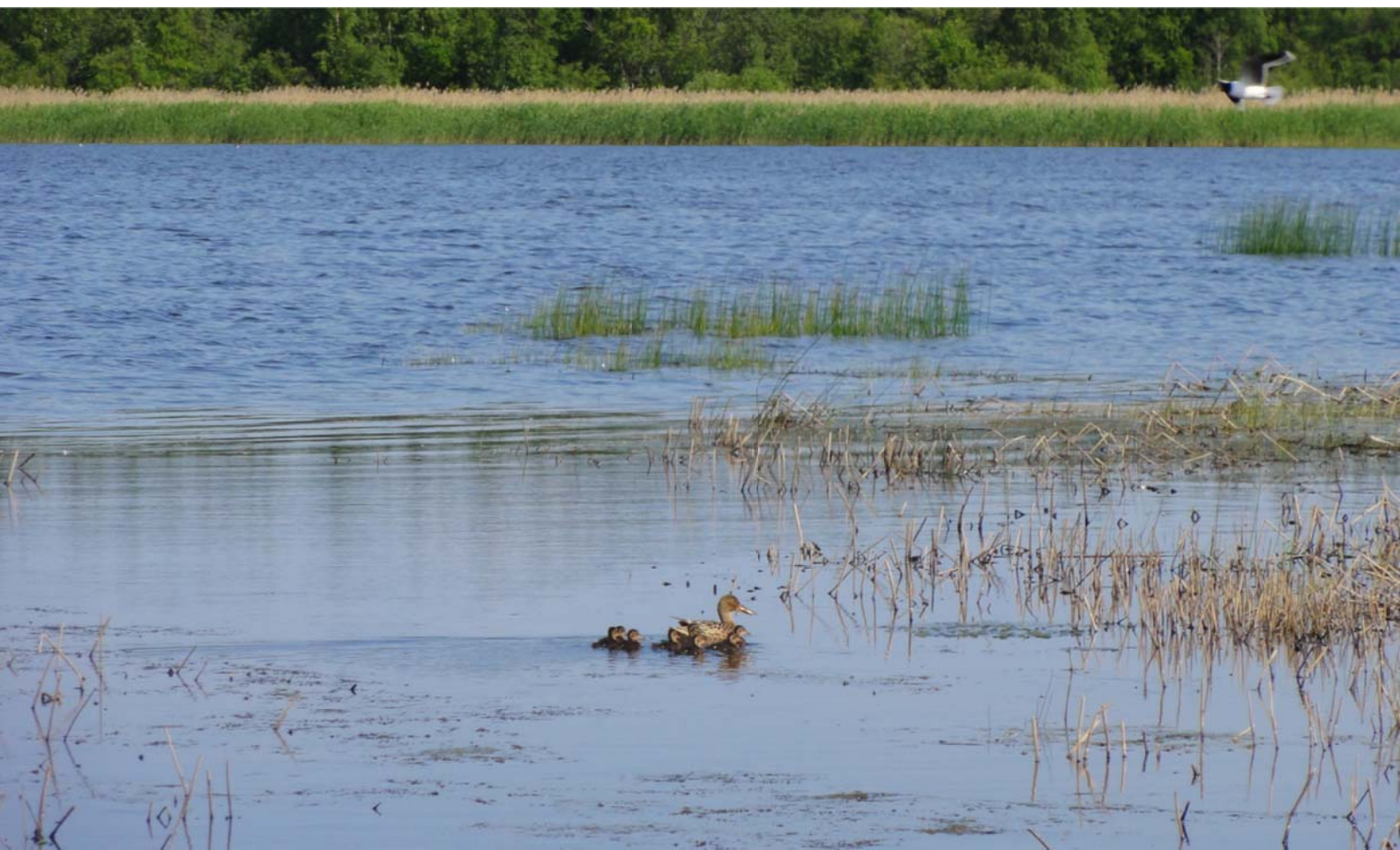
jusirkku. Rehevien ja avointen pellonreunojen sekä puoliavointen pensaikkojen lajeja ovat pensaskerttu, punavarpunen ja pikkulepinkäinen. Punavarpusreviirejä alueella havaittiin kaikkiaan 5–6 kappaletta (kuva 10), ja pensaskerttuja kaksi laulavaa koirasta suunnittelualueen itärajalla. Akionlahden rannassa havaittiin toisella kartoituskierröksellä koiras pikkulepinkäinen, mutta sen tulkittiin olevan vielä muuttomatalla.

Suunnittelualueen luoteisosissa on paikoin avoimia ja valoisia koivikoita, missä havaittiin sirittäjän reviiri sekä runsaslahopuustoista rantalepikkoa, mistä löytyi runsaasti pikkutikan syönnösjälkiä ja huuteleva koiraslintu. Viimeisellä kartoituskierröksellä samasta metsiköstä lähti myös lehtokurppa todennäköiseltä pesäpaikaltaan.

Alueen yleisimmät ja runsaimmat pesimälajit ovat metsiemme yleislajit pajulintu ja peippo sekä asutuksen läheisyydessä viihtyvät leppälintu ja kirjosieppo sekä räkätti- ja punakylkirastas. Ihmisten asettamien pönttöjä sekä rakennusten tarjoamia pesimäpaikkoja hyödyntävät leppälinnun ja kirjosiepon lisäksi myös harmaasieppo, tali- ja sinitäinen sekä västäräkki, varpunen ja pikkuvarpunen. Asutuksen turvin pesivät myös haara- ja räystäspääsky. Rehevissä lehtometsissä, pellonreunoilla, pensakoissa ja pihoilla pesii mustarastas, viherpeippoja, lehtokerttuja sekä keltasirkkuja. Alueen peltoaukeilla havaittiin pesivänä mm. kiuruja, niitykirvisiä, pensastasku ja fasaani.

Suunnittelualueella pesivän lajiston lisäksi alueen pohjoisreunalla ja erityisesti Akionlahdella havaittiin runsaasti ruokailevia sorsalintuja, lokkeja, tiiroja sekä pääskyjä.

Kuva 8. Lapasorsapaikue Akionlahden etelärannalla. (Minna Tuomala)

15.11.2011

Taulukko 2. Ervastinkylän pohjoisosan kaava-alueen linnustوسلصتصssä havaitut lajit. Lihavoidut lajit tulkittiin alueella varmasti tai todennäköisesti pesiväksi.

Kyhmyjoutsen (<i>Cygnus olor</i>)	Törmäpääsky (<i>Riparia riparia</i>)
Haapana (<i>Anas penelope</i>)	Haarapääsky (<i>Hirundo rustica</i>)
Harmaasorsa (<i>Anas strepera</i>)	Räystäspääsky (<i>Delichon urbicum</i>)
Tavi (<i>Anas crecca</i>)	Metsäkirvinen (<i>Anthus trivialis</i>)
Sinisorsa (<i>Anas platyrhynchos</i>)	Niittykirvinen (<i>Anthus pratensis</i>)
Jouhisorsa (<i>Anas acuta</i>)	Västäräkki (<i>Motacilla alba</i>)
Lapasorsa (<i>Anas clypeata</i>)	Rautiainen (<i>Prunella modularis</i>)
Tukkasotka (<i>Aythya fuligula</i>)	Punarinta (<i>Erithacus rubecula</i>)
Telkkä (<i>Bucephala clangula</i>)	Leppälintu (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)
Uivelo (<i>Mergus albellus</i>)	Pensastasku (<i>Saxicola rubetra</i>)
Tukkakoskelo (<i>Mergus serrator</i>)	Mustarastas (<i>Turdus merula</i>)
Isokoskelo (<i>Mergus merganser</i>)	Räkättirastas (<i>Turdus pilaris</i>)
Fasaani (<i>Phasianus colchicus</i>)	Laulurastas (<i>Turdus philomelos</i>)
Silkkiiikku (<i>Podiceps cristatus</i>)	Punakylkirastas (<i>Turdus iliacus</i>)
Kaulushaikara (<i>Botaurus stellaris</i>)	Ruokokerttunen (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)
Ruskosuohaukka (<i>Circus aeruginosus</i>)	Lehtokerttu (<i>Sylvia borin</i>)
Nokikana (<i>Fulica atra</i>)	Hernekerttu (<i>Sylvia curruca</i>)
Kurki (<i>Grus grus</i>)	Pensaskerttu (<i>Sylvia communis</i>)
Töyhtöhyppä (<i>Vanellus vanellus</i>)	Sirittäjä (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)
Taivaanvuohi (<i>Gallinago gallinago</i>)	Pajulintu (<i>Phylloscopus trochilus</i>)
Lehtokurppa (<i>Scolopax rusticola</i>)	Hippiäinen (<i>Regulus regulus</i>)
Kuovi (<i>Numenius arquata</i>)	Harmaasieppo (<i>Muscicapa striata</i>)
Punajalkaviklo (<i>Tringa totanus</i>)	Kirjosieppo (<i>Ficedula hypoleuca</i>)
Valkoviklo (<i>Tringa nebularia</i>)	Hömötiainen (<i>Parus montanus</i>)
Metsäviklo (<i>Tringa ochropus</i>)	Sinitiainen (<i>Parus caeruleus</i>)
Liro (<i>Tringa glareola</i>)	Talitiainen (<i>Parus major</i>)
Rantasipi (<i>Actitis hypoleucos</i>)	Pikkulepinkäinen (<i>Lanius collurio</i>)
Pikkulokki (<i>Larus minutus</i>)	Harakka (<i>Pica pica</i>)
Naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>)	Varis (<i>Corvus corone cornix</i>)
Kalalokki (<i>Larus canus</i>)	Korppi (<i>Corvus corax</i>)
Harmaalokki (<i>Larus argentatus</i>)	Varpunen (<i>Passer domesticus</i>)
Kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	Pikkuvarpunen (<i>Passer montanus</i>)
Uuttukyyhky (<i>Columba oenas</i>)	Peippo (<i>Fringilla coelebs</i>)
Sepelkyyhky (<i>Columba palumbus</i>)	Viherpeippo (<i>Carduelis chloris</i>)
Käki (<i>Cuculus canorus</i>)	Vihervarpunen (<i>Carduelis spinus</i>)
Tervapääsky (<i>Apus apus</i>)	Punavarpunen (<i>Carpodacus erythrinus</i>)
Käpytikka (<i>Dendrocopos major</i>)	Keltasirkku (<i>Emberiza citrinella</i>)
Pikkutikka (<i>Dendrocopos minor</i>)	Pajusirkku (<i>Emberiza schoeniclus</i>)
Kiuru (<i>Alauda arvensis</i>)	

15.11.2011

5.2 Muut eläimet

Suunnittelualueella esiintyy maatalousvaltaiselle asutusalueelle tyypillistä nisäkäslajistoa. Alueen yleisimpiä nisäkkäitä pikkujyrsijöiden lisäksi ovat rusakko ja orava, joista etenkin rusakon kanta Oulunsalon viljely-alueilla on vahva.

Suojelullisesti arvokkaista lajeista Akionlahden alueella esiintyy mahdollisesti viitasammakkoa. Lajista on aikaisempia havaintoja Akionlahden pohjoisrannalta (Tuomala 2009), mutta lajihavaintoja ei tehty nyt toteutetun luontoselvityksen aikana.

Liito-oravan esiintyminen Oulun seudun rannikkoalueilla on epätodennäköistä lajin levinneisyys ja tiedossa olevien reviirihavaintojen lukumäärä huomioiden. Suunnittelualueella ei myöskään sijaitse lajille soveltuvia elinympäristöjä.

Viitasammakko ja liito-orava ovat EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeja, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen ja hävittäminen on kielletty (LSA 23 §, liite 5).

6 ARVOKKAAT LUONTOKOhteET JA LAJISTO

6.1 Lainsäädäntö ja kohteiden arvottaminen

Arvokkaiksi luontotyypeiksi luetaan kohteet joiden olemassaolo merkittävästi lisää alueen luontoarvoja. Merkittävimmät tällaiset ympäristötyypit on lueteltu luonnonsuojelulaissa (LSL 29§) ja niiden olemassaolo on lailla turvattu sen jälkeen kun alueellinen ELY-keskus on tehnyt niistä rajauspäätöksen ja saattanut sen maanomistajan tiedoksi. Metsälaki (Metsäl 10§) määrittelee metsätaloustoimissa huomioitavia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka ilmentävät luonnon monimuotoisuutta ja hyvien suunnittelukäytäntöjen mukaista on huomioida ne myös muussa maankäytön suunnittelussa. Vesilaissa on pilaamis-, muuttamis- ja sulkemiskielto, joka koskee 15 a § ja 17 a §:ssä lueteltuja kohteita.

Luontotyyppjä suojellaan tai muutoin huomioidaan maankäytössä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ja lajien elinympäristöjen säilyttämiseksi. Arvokkaalla luontotyypillä esiintyy usein arvokasta eliölajistoa.

Arvokkaiden luontotyyppien lisäksi maankäytön suunnittelussa huomioitavia kohteita ovat uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien eliölajien (LSL 46 § ja 47 §) esiintymät sekä EU:n luontodirektiivin IV(a) tarkoittaminen eläinlajien lisääntymis- ja levähdysalueet (LSL 49 §).

6.2 Arvokkaat luontotyypit

6.2.1 Kansallisten lakien mukaiset kohteet

Luonnonsuojelulain mukaiset kohteet

Luonnonsuojelulain (29 §) tarkoittamia kohteita suunnittelualueella ovat lähinnä Akionlahden Natura-alueajaukseen sisältyvät, lahden itäosan ruovikoituneet rantaniityt, joista osa sijoittuu myös kaavoitettavalle alueelle. Edustavin luonnonsuojelulain mukainen rantaniitty sijoittuu kuitenkin Välitörmän alueelle, Akionlahden luoteisosaan.

Suunnittelualueen rantaniittyjen kapea-alaisuus, umpeenkasvu ja ojitusten johtaminen niittyjen kautta Akionlahdelle ovat syynä siihen, miksi suunnittelualueen pohjoisosan niittyjä ei arvotettu luonnonsuojelulain määritelmät täyttäviksi. Suunnittelualueen rantaniityt ovat kuitenkin luonnon monimuotoisuuden, ja etenkin linnuston kannalta huomioitavia ja arvokkaita kohteita.

Metsälain mukaiset kohteet

Metsälain 10 §:n mukaisia kohteita ei esiinny suunnittelualueen havupuustoisissa talousmetsissä. Metsälain arvokkaihin elinympäristöihin luetaan lehdot, joita erityisesti maankohoamisrannikon ehyiden suksiosarjojen alueilla tulee turvata. Suunnittelualueen pienet ojituksin muutetut mesiangervotyypin lehtolaikut sijoittuvat luhtaisten rantametsien joukkoon Natura-alueajauksen sisäpuolelle. Kaavoitettavalla alueella, Natura-alueajauksen ulkopuolelle, ei sijaitse sellaisia luonnontilaisia tai lähes luonnontilaisia lehtokuvioita, jotka tulisi rajata tarkemmin ja esittää luontokohteena kaavassa.

Vesilain mukaiset kohteet

Suunnittelualueella ei esiinny vesilain 15 a ja 17 a § mukaisia kohteita.

6.2.2 Muut arvokkaat luontokohteet

Luonnon monimuotoisuuskohteet

Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävimmät kohteet sijoittuvat Natura-alueelle suunnittelualueen pohjoisosan rantaniityille ja rantametsiin. Alueen rantametsiä ei voida lukea primäärisuksessiovaiheiden luonnontilaisiin metsiin, joiden huomioimista valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet suosittelevat. Alueen rantametsistä ei myöskään ole rajattavissa edustavia lehtokohteita, jotka tulisi turvata metsälain (10 §) mukaisina kohteina. Luonnon monimuotoisuuden kannalta näillä rantametsien alueilla on merkitystä, vaikka ne edustavatkin olosuhteiltaan vanhan laidunkäytön muuttamia lehtomaisia kankaita ojikkoineen. Osa metsistä sisältää jonkin verran lahoppuuta, ja ovat siten mm. lahoppuuta vaativan linnuston (mm. pikkutikka) kannalta merkittäviä alueita.

15.11.2011

6.3 Uhanalainen lajisto

6.3.1 Kasvillisuus

Suunnittelualueen maastoinventoinneissa ei havaittu uhanalaisen (CR, EN, VU), alueellisesti uhanalaisen (RT) tai silmälläpidettävän (NT) kasvilajiston esiintymiä Natura-alueen ulkopuolella. Uhanalaisia lajeja tarkasteltiin uusimman uhanalaisuusluokituksen (Rassi ym. 2010) mukaisesti.

Aiemmin tiedossa olevista uhanalaisen lajiston esiintymistä (Hertta *Eliölajit* -tietokanta) on poimittavissa vanha esiintymätieto alueellisesti uhanalaisen ja silmälläpidettävän vesihilven (*Catabrosa aquatica*) esiintymästä suunnittelualueen pohjoisosista. Esiintymätieto on peräisin 1990-luvulta (Siira 1993) ja paikkatiedoltaan (koordinaatit) epämääräinen. Esiintymä yritettiin sijoittaa kuvauksen perusteella Pato-ojan alueelle, mutta lajista ei heinäkuun alun kasvillisuusinventoinnissa tehty havaintoja. Lajin mahdollista esiintymää käytiin tarkastelemassa uudelleen vielä syyskuun alussa. Inventoinneissa rantametsien runsaiden ojanvarsien olosuhteita tarkasteltiin juuri vesihilven esiintymäpaikkojen kannalta, mutta lajia ei tästä huolimatta enää havaittu.

Vesihilpi on esiintymisensä suhteen oikukas ja viihtyy hiekkapohjaisilla ojanvarsilla, kärsien muun lajiston aiheuttamasta kasvillisuuden umpeutumisesta. Mikäli aiempia lajin esiintymispaikkoja kevyesti ruopataan, saattaa vesihilpikasvustoja ilmaantua muutamiksi vuosiksi alueelle, kunnes ne taas häviävät kilpailussa umpeenkasvun myötä.

Suunnittelualueelle sijoittuvat rantaniityt ovat liian korkeakasvuisia ja pensoittuneita ruijanesikon menestymiselle ja lajin kasvupaikat sijoittuvatkin suunnittelualueen ulkopuolelle, matalakasvuisille ja laajemmille Välitörmän niityille.

6.3.2 Linnusto

Suunnittelualueella havaittiin linnustonselvityksen aikana kaikkiaan 26 suojelullisesti arvokasta lintulajia (taulukko 3). Pesiväksi tulkituista lajeista jouhisorsa ja tukkasotka on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) viimeisimmän uhanalaisarvioinnin perusteella (Rassi ym. 2010). Pesimälajistosta isokoskelo, tukkakoskelo, punajalkaviklo, naurulokki, niittykirvinen, sirittäjä ja punavarpuunen on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT). Pikkutikka on säädetty uhanalaiseksi Suomen luonnonsuojelulain ja luonnonsuojeluasetuksen perusteella.

EU:n lintudirektiivin liitteessä I lueteltuja lajeja ei havaittu pesivänä, mutta suunnittelualueen pohjois- ja koillispuolella pesii lintudirektiivissä mainitut kaulushaikara ja ruskosuohaukka.

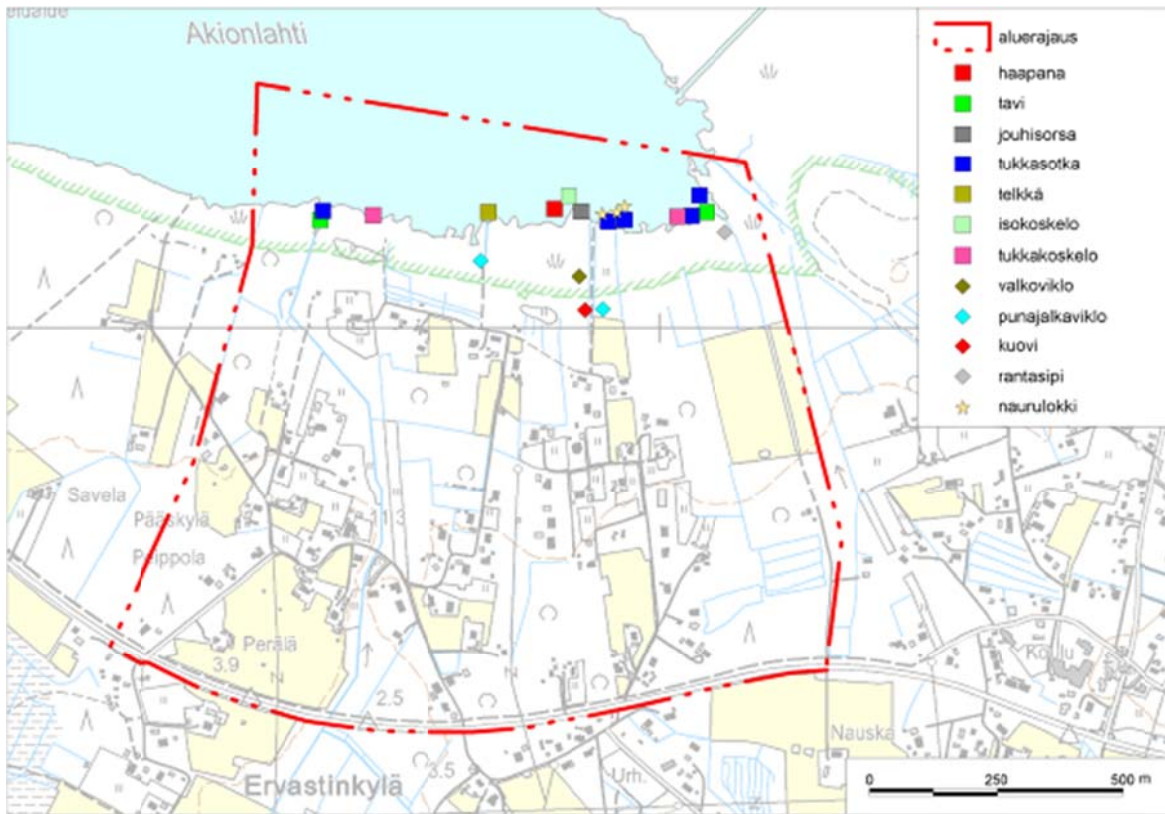
Suunnittelualueella tulkittiin pesivän yhteensä kymmenen Suomen kansainvälistä erityisvastuulajia (taulukko 3). Suomen erityisvastuulajien levinneisyys on painottunut Eurooppaan, ne ovat maanosan laajuisesti uhanalaisia, voimakkaasti taantuneita tai harvalukuisia ja niiden Euroopan pesimäkannasta vähintään 10 % pesii Suomessa (Tucker & Heath 1994, Rassi ym. 2001).

15.11.2011

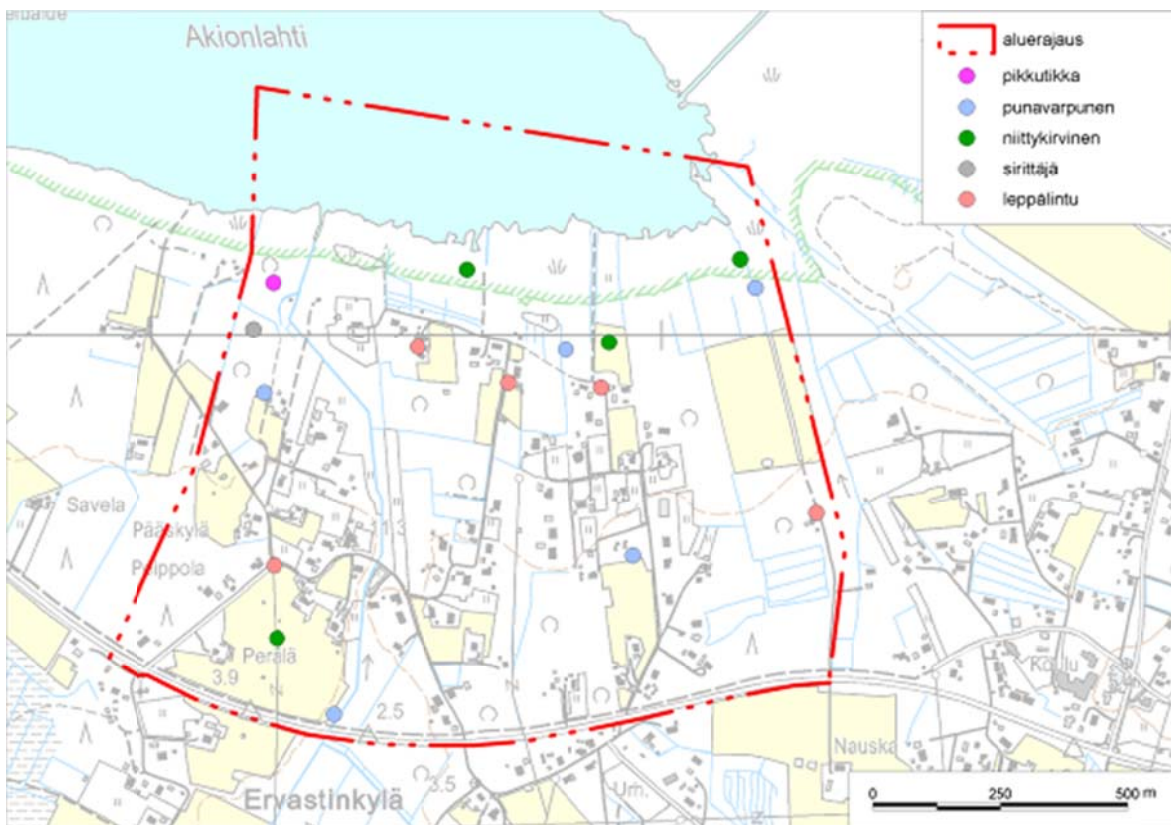
Suunnittelualueella pesivänä tavattujen suojelullisesti arvokkaiden lajien reviirien sijoittuminen on esitetty kuvissa 9 ja 10.

Taulukko 3. Ervastinkylän pohjoisosan kaava-alueella havaitut suojelullisesti arvokkaat lintulajit. Status = suunnittelualueen pesivä parimäärä, IUCN = Suomen lajien uhanalaisuusluokittelu (VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä (Rassi ym. 2010), RT = alueellisesti uhanalainen (Rassi ym. 2001)), Lsl. = Suomen luonnonsuojelulain (20.12.1996/1096) nojalla uhanalainen laji (U) tai erityistä suojelua vaativa laji (E), EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuu-laji (Rassi ym. 2001), Dir. = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji (79/409/ETY).

	Status	IUCN	Lsl.	EVA	Dir.
Haapana (<i>Anas penelope</i>)	1			x	
Tavi (<i>Anas crecca</i>)	2			x	
Jouhisorsa (<i>Anas acuta</i>)	1	VU			
Tukkasotka (<i>Aythya fuligula</i>)	4–6	VU		x	
Telkkä (<i>Bucephala clangula</i>)	1			x	
Uivelo (<i>Mergus albellus</i>)	-			x	x
Tukkakoskelo (<i>Mergus serrator</i>)	1–2	NT		x	
Isokoskelo (<i>Mergus merganser</i>)	1	NT		x	
Kaulushaikara (<i>Botaurus stellaris</i>)	-	RT			x
Ruskosuohaukka (<i>Circus aeruginosus</i>)					x
Kurki (<i>Grus grus</i>)	-				x
Kuovi (<i>Numenius arquata</i>)	1			x	
Punajalkaviklo (<i>Tringa totanus</i>)	2	NT			
Valkoviklo (<i>Tringa nebularia</i>)	1			x	
Liro (<i>Tringa glareola</i>)	-	RT		x	x
Rantasipi (<i>Actitis hypoleucos</i>)	1	NT		x	
Pikkulokki (<i>Larus minutus</i>)	-			x	x
Naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>)	2–4	NT			
Kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	-			x	x
Uuttukyyhky (<i>Columba oenas</i>)	-	RT			
Pikkutikka (<i>Dendrocopos minor</i>)	1		U		
Törmäpääsky (<i>Riparia riparia</i>)	-	VU			
Niittykirvinen (<i>Anthus pratensis</i>)	2–4	NT			
Leppälintu (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	4–6			x	
Sirittäjä (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	1	NT			
Pikkulepinkäinen (<i>Lanius collurio</i>)	-				x
Punavarpunen (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	5–6	NT			

Kuva 9. Suojelullisesti arvokkaiden vesilintujen, kahlaajien ja loppilintujen reviirien sijoittuminen.

Kuva 10. Suojelullisesti arvokkaiden varpuslintujen reviirien sijoittuminen.

7 YHTEENVETO JA KAAVAN VAIKUTUKSET LUONTOKOORTEILLE

7.1 Kasvillisuus ja muu arvokas lajisto

Suunnittelualueen kasvillisuuskohteet ovat hyvin kulttuurivaikuttaisia ja edustavat tavanomaista pelto- ja asutusalueen lajistoa. Alueen muutammat havupuustoiset metsäkuviot ovat talouskäytössä ja rantametsistä suurin osa on sukkessiosarjoiltaan vahvasti ihmisen muokkaamia. Alueen edustavimmat luontokohteet sijoittuvat Akionlahden Natura-alueelle ja ovat kapeiden rantaniittyjen sekä luhtaisten rantametsien muodostamia luontotyyppiyhdistelmiä, joilla on merkitystä etenkin alueen arvokkaan pesimälinnuston kannalta.

Ervastinkylän pohjoisosan yleiskaavassa osoitetuilla lisärakentamisalueilla ei ole alueen luontoarvoja heikentävää vaikutusta, sillä suurin osa suunnittelualueesta on jo ennestään pelto- ja asuinalueita. Asutuksen lomaan sijoittuvat sekapuustoiset metsäkaistaleet ovat vahvasti ihmisen muokkaamia, pääosin metsitettyjä entisiä peltopohjia.

Uhanalaista kasvi- tai eläinlajistoa (pl. linnut) ei inventoinneissa havaittu, joten vaikutuksia ei tältä osin muodostu.

Osayleiskaavassa ei osoiteta uusia rantarakennuspaikkoja, jolloin kaavan vaikutukset Natura-alueen ja muiden suojelualueiden luontoarvoille jäävät vähäisiksi.

7.2 Linnusto

Ervastinkylän pohjoisosan kaava-alueen linnusto koostuu pääosin varsin tavanomaisesta asutusalueiden sekä avointen ja puoliavointen viljelysmaiden lajistosta. Alueen linnustollista runsautta ovat lisänneet erilaiset ihmisen muovaamat elinympäristöt, kuten asutusten pihapiirit ja viljelykset ja pellonreunukset sekä pesäpönttöjen ripustaminen rakennusten seinuksille.

Kaavan vaikutukset alueen pesivälle linnustolle jäävät pääosin vähäisiksi, koska suurin osa alueella pesivistä linnuista on ihmisen läheisyydessä viihtyvää lajistoa, joka tulee todennäköisesti säilymään alueella jatkossakin. Viljelyalan ja pellonreunojen väheneminen saattaa kaventaa joidenkin näillä alueilla viihtyvien lajien elintilaa, mutta asutuksen lisääntyminen toisaalta luo pesimämahdollisuuksia toisille lajeille. Täytyy kuitenkin huomata, että peltomaiseman muutoksesta ja pellonreunojen kaventumisesta kärsivät lajit (esim. niittykirvinen ja punavarpuunen) ovat jo nyt uhanalaisia.

Alueen linnustollisesti arvokkainta osaa edustaa Akionlahden rantavyöhyke rantaniittyineen, pensaikkoineen ja ruovikkoineen sekä niitä reunustavat rehevät rantalehdot. Rantavyöhykkeen ja asutuksen väliin jäävä metsä sekä korkea ruovikko tarjoaa arvokasta suojaa rannassa pesiville ja ruokaileville tai levähtäville linnuille. Tämän vuoksi asutuksen ja Natura-alueen väliin olisi hyvä jättää riittävän leveä ja luonnontilainen suojavyöhyke, jotta linnut eivät häiriinny lisääntyvästä ihmistoiminnasta.

15.11.2011

Useimmat suunnittelualueella esiintyvistä suojellisesti arvokkaista lajeista ovat alueellisesti vielä melko yleisiä ja tavallisia, joskin taantuneita. Akionlahden vesi- ja ranta-alueiden kunnostus tulee luultavasti vaikuttamaan alueen linnustoon kaavan sallimaa lisärakentamista enemmän, eikä kaavalla siten katsota olevan juurikaan Natura-alueen tilaa heikentävää vaikutusta.

7.3 Vaikutukset Natura-alueelle

Ervastinkylän pohjoisosan osayleiskaavan osoittamalla lisärakentamisella ei katsota olevan Akionlahden Natura-alueen kasvilajistoa tai luontotyyppisiä heikentävää tai alueen suojeluarvoja vaarantavaa vaikutusta.

Suunnittelualueen pohjoisosan, Akionlahtea vasten olevat, rantametsät muodostavat arvokkaan suojavyöhykkeen asutusalueen sekä Akionlahden rantaniitty- ja vesialueiden väliin. Tämä rantametsä on erityisen merkittävä Natura-alueella esiintyvän ja häiriöalttiin linnuston säilymisen ja pesimämenestyksen kannalta. Kaavan osoittaman lisärakentamisen myötä ihmisten liikkuminen lahden ranta-alueilla sekä alueella pesiviin ja levähtäviin lintuihin kohdistuva häirintä saattaa lisääntyä jonkin verran. Riittävän leveän ja luonnontilaisen rantametsävyöhykkeen jättäminen asutuksen ja lahden väliin takaa Natura-alueen linnustollisten arvojen säilymisen nykyisenkaltaisena jatkossakin.

FCG Finnish Consulting Group Oy

LÄHDEKIRJALLISUUS

- BirdLife International 2011: Important Bird Areas factsheet: Oulu region wetlands. WWW-dokumentti: <http://www.birdlife.org> (viitattu 8.8.2011).
- Kakko, A., Ohtonen, A. & Piispanen, J. (toim.) 1997: Pohjois-Pohjanmaan linturetkiopus. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys. 192 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Linnustoseurannan havainnointiohjeet (2.painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.
- Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Lehtiniemi, T., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2001. Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. WWW-dokumentti: <http://www.birdlife.fi/suojelu/paikat/finiba/finiba-johdanto.shtml> (viitattu 8.8.2011)
- Markkola, J. 2004: Oulunsalon Akionlahti, Natura-alueen kasvillisuuden ja linnuston tila, Kunnostussuunnitelman arviointi. Oulunsalon kunta. 26 s.
- Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus 2006: Pohjois-Pohjanmaan lintutornit – Oulunsalo, Akionlahti. WWW-dokumentti: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=185990&lan=fi> (viitattu 9.8.2011).
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö, Helsinki. 432 s. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä.
- Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Erillisjulkaisu. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. 685 s.
- Suomen Luontotieto 2010: Oulunsalon Akionlahden Natura-alueen pesimälinnustوسلصتص 2010. Suomen Luontotieto 22/2010. 13 s.
- Suorsa, V. 2011: Henkilökohtainen lintuhavaintoarkisto vuosilta 1997–2011.
- Tucker, G. M. & Heath, M. F. 1994: Birds in Europe: their conservation status. BirdLife Conservation Series no. 3. BirdLife International. Cambridge, UK. 600 s.
- Tuomala, M. 2009: Henkilökohtainen havaintoarkisto.
- Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. WWW-dokumentti: <http://atlas3.lintuatlas.fi> (viitattu 8.8.2011). ISBN 978-952-10-6918-5.
- Väisänen, R.A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Keuruu. 567 s.

15.11.2011

LIITE 1. Ervastinkylän suunnittelualueelle ulottuvilla Lintuatlasruuduilla havaitut varmasti (*V = varma pesintä*) tai todennäköisesti (*T = todennäköinen pesintä*) pesivät suojellisesti arvokkaat lintulajit (Valkama ym. 2011). Atlasruudut: 720:342 = Oulunsalo, Oulunsalon keskusta; 720:341 = Lumijoki, Lumijoenselkä; 721:341 = Oulunsalo, Riuttu; 721:342 = Oulu, Oulun keskusta. IUCN = Suomen lajien uhanalaisuusluokittelu (*EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä* (Rassi ym. 2010), *RT = alueellisesti uhanalainen* (Rassi ym. 2001)), Lsl. = Suomen luonnonsuojelulain (20.12.1996/1096) nojalla uhanalainen laji (*U*) tai erityistä suojelua vaativa laji (*E*), EVA = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji (Rassi ym. 2001), Dir. = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji (79/409/ETY).

Laji	720:342	720:341	721:341	721:342	IUCN	Lsl.	EVA	Dir.
laulujoutsen (<i>Cygnus cygnus</i>)	V	V	V	V			x	x
metsähänhi (<i>Anser fabalis</i>)	T	T			NT, RT		x	
ristisorsa (<i>Tadorna tadorna</i>)	V		T	V	VU			
haapana (<i>Anas penelope</i>)	V	V	V	V			x	
tavi (<i>Anas crecca</i>)	V	V	V	V			x	
jouhisorsa (<i>Anas acuta</i>)	V	T	V	T	VU			
heinätavi (<i>Anas querquedula</i>)	T	V	T	V	VU			
punasotka (<i>Aythya ferina</i>)				T	VU			
tukkasotka (<i>Aythya fuligula</i>)	V	V	V	V	VU		x	
lapasotka (<i>Aythya marila</i>)	T				EN	U		
mustalintu (<i>Melanitta nigra</i>)	V				RT			
pilkksiipi (<i>Melanitta fusca</i>)		T	T		NT, RT		x	
telkkä (<i>Bucephala clangula</i>)	V	V	V	V			x	
uivelo (<i>Mergus albellus</i>)	T	T	T	T			x	x
tukkakoskelo (<i>Mergus serrator</i>)	V	V	V	V	NT		x	
isokoskelo (<i>Mergus merganser</i>)	V	V	V	V	NT		x	
pyy (<i>Bonasa bonasia</i>)			T	T				x
teeri (<i>Tetrao tetrix</i>)	V	V	T		NT		x	x
peltopyy (<i>Perdix perdix</i>)	T			T				
kaakkuri (<i>Gavia stellata</i>)	T	T			NT			x
kaulushaikara (<i>Botaurus stellaris</i>)	T	T		T	RT			x
ruskosuohaukka (<i>Circus aeruginosus</i>)	V	V	V	V				x
sinisuohaukka (<i>Circus cyaneus</i>)	V				VU			x
tuulihaukka (<i>Falco tinnunculus</i>)	V	V	T					
ampuhaukka (<i>Falco columbarius</i>)	V					U		x
kurki (<i>Grus grus</i>)	T	V	V					x
tylli (<i>Charadrius hiaticula</i>)	V	T	T	V	NT, RT			
töyhtöhyyppä (<i>Vanellus vanellus</i>)	V	V	V	V				
lapinsirri (<i>Calidris temminckii</i>)	T			V	VU	U, E		
suokukko (<i>Philomachus pugnax</i>)	T	T	V	T	EN			x
jänkäkurppa (<i>Lymnocyptes minimus</i>)							x	
taivaanvuohi (<i>Gallinago gallinago</i>)	V	T	V	T				
mustapyrstökuiiri (<i>Limosa limosa</i>)	V	T			EN	U, E		
pikkukuovi (<i>Numenius phaeopus</i>)		T		T	RT		x	
kuovi (<i>Numenius arquata</i>)	V	V	V	V			x	
mustaviklo (<i>Tringa erythropus</i>)		T		T			x	
punajalkaviklo (<i>Tringa totanus</i>)	V	V	V	V	NT			
valkoviklo (<i>Tringa nebularia</i>)	T	T	V	T			x	
liro (<i>Tringa glareola</i>)	T	T	V	T	RT		x	x
rantasipi (<i>Actitis hypoleuca</i>)	V	T	V	V	NT		x	

jatkuu...

15.11.2011

Laji	720:342	720:341	721:341	721:342	IUCN	Lsl.	EVA	Dir.
karikukko (<i>Arenaria interpres</i>)		T	T	V	VU		x	
pikkulokki (<i>Larus minutus</i>)	T	V	V	T			x	x
naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>)	V	V	V	V	NT			
selkälokki (<i>Larus fuscus</i>)			V	T	VU	U	x	
räyskä (<i>Sterna caspia</i>)		T	V	T	NT	U, E		x
kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	V	V	V	V			x	x
lapintiira (<i>Sterna paradisaea</i>)	V	V	V	V				x
pikkutiira (<i>Sterna albifrons</i>)	T	T		V	EN	U, E		x
uuttukyyhky (<i>Columba oenas</i>)	V		T	V	RT			
käki (<i>Cuculus canorus</i>)	T			T				
hiiripöllö (<i>Surnia ulula</i>)		V						x
varpuspöllö (<i>Glaucidium passerinum</i>)		T		V			x	x
viirupöllö (<i>Strix uralensis</i>)		V	V					x
suopöllö (<i>Asio flammeus</i>)	V	T	T	T				x
helmipöllö (<i>Aegolius funereus</i>)		V	V	V	NT		x	x
tervapääsky (<i>Apus apus</i>)	V	T	T	V				
käenpiika (<i>Jynx torquilla</i>)				T	NT	U		
palokärki (<i>Dryocopus martius</i>)			T	T				x
valkoselkätikka (<i>Dendrocopos leucotos</i>)				T	EN	U, E		x
pikkutikka (<i>Dendrocopos minor</i>)	V		V	V		U		
pohjantikka (<i>Picoides tridactylus</i>)		V		T	RT		x	x
kangaskiuru (<i>Lullula arborea</i>)	V	T			RT			x
törmäpääsky (<i>Riparia riparia</i>)	V	V		V	VU			
metsäkirvinen (<i>Anthus trivialis</i>)	V	T	T	V				
niittykirvinen (<i>Anthus pratensis</i>)	V	T	V	V	NT			
keltävästäräkki (<i>Motacilla flava</i>)	V	V	T	V	VU, RT			
leppälintu (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	V	V	V	V			x	
kivitasku (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	V	V	V	V	VU			
rastaskerttunen (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)			T	T	VU			
sirittäjä (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)				T	NT			
viiksitimali (<i>Panurus biarmicus</i>)	V	V		T	NT			
töyhtötiainen (<i>Parus cristatus</i>)	V	V	V	V				
pikkulepinkäinen (<i>Lanius collurio</i>)	V			V				x
isolepinkäinen (<i>Lanius excubitor</i>)	T			T	RT			
kottarainen (<i>Sturnus vulgaris</i>)	V			V				
varpunen (<i>Passer domesticus</i>)	V	V	V	V				
isokäpylintu (<i>Loxia pytyopsittacus</i>)		T		T			x	
punavarpunen (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	V		T	V	NT			
nokkavarpunen (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)				V	RT			
peltohirsi (<i>Emberiza hortulana</i>)	V			V	EN	U		x